

Władysław Wyszowadzki

"Rodzina w dialogu z Bogiem w nauczaniu Ojca Świętego Jana Pawła II : zarys problematyki", Andrzej F. Dziuba, Warszawa 2006 : [recenzja]

Studia Theologica Varsaviensia 46/2, 290-293

2008

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

z uwzględnieniem ich kontekstu historycznego. Zachwyty i nadziemska rzeczywistość, które są przywoływane przez wzorcową liturgię papieską, mają cechować się doksologicznością i wyrażać ideę prymatu Boga.

Omawianą pozycję należy uznać za cenną nie tylko z punktu widzenia liturgisty. Zapewne okaże się ona bliska każdemu, komu drogi jest świat liturgii i uduchowionego piękna. Wszak zachwyty jest adekwatną postawą w obliczu cudów wszechświata i wypełnia proroczą intuicję, że piękno zbawi świat. To właśnie piękno jest kluczem tajemnicy i wezwaniem transcendencji, które zachęcają człowieka, aby poznał smak życia i umiał marzyć o przyszłości, (por. Jan Paweł II, *List do artystów*, nr 16).

Ks. Krzysztof Filipowicz

Bp Andrzej F. Dziuba. *Rodzina w dialogu z Bogiem w nauczaniu Ojca Świętego Jana Pawła II. Zarys problematyki*, Wydawnictwo Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego. Warszawa 2006, ss. 126.

Problematyka małżeństwa i rodziny towarzyszy całym dziejom ludzkości. Przybierała ona w praktyce życia różne formy, ale ostatecznie wypracowała monogamiczny i stały związek mężczyzny i kobiety. Jest to bowiem fundamentalne pytanie o człowieka, tak w jego specyfice osobowej jak i społecznej, w jego drodze życia oraz odpowiedzialności społecznej. W konkretnych przypadkach to dotykane bogactwa ludzkiego życia otwartego ku innym osobom, zwłaszcza ku tym, z którymi tworzy się niepowtarzalną wspólnotę i komunie.

Kościół także zainteresowany jest tymi problemami, tak w płaszczyźnie religijnej jak i we wszystkich innych, bowiem jest on zainteresowany człowiekiem. Jak powie wielokrotnie papież Jan Paweł II przecież: *Człowiek jest drogą Kościoła*. Kościół dla swej tożsamości winien być tej drodze całkowicie wierny. Rzeczywistość małżeństwa i rodziny zostaje wpisana w dzieje zbawienia, i to ze szczególną odpowiedzialnością, które nie można podjąć owocnie i twórczo na innej drodze. To oczywiście w niczym nie pomniejsza czy wynosi innych dróg powołania, ale stawia jasne pytanie o ich tożsamość.

Ostatnio bp Andrzej F. Dziuba profesor Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego wydał książkę poświęconą zagadnieniom małżeństwa i rodziny. Jest on znanym autorem wielu prac z tej problematyki, tak książkowych jak i w postaci opracowań, prezentacji oraz artykułów, m.in. *Spowiedź małżeńska. Życie małżeńskie a sakramentalna postępa pokuty i pojednania* (Zagadnienia wybrane) (Kraków 2002).

Po dedykacji (s. 5) i spisie treści (s. 7) całość treściową książki otwiera wstęp (s. 9-11). Z kolei praca została podzielona na trzy rozdziały oraz zakończenie.

Pierwszy rozdział opatrzony został tytułem: „Sakrament małżeństwa – fundament dialogu” (s. 13-18). Zwrócono w nim uwagę na fundamentalne treści, które stanowią swoisty wstęp i precyzację dla dalszych analiz. Ważnym jest wskazanie na sakramentalność małżeństwa i konsekwencje tego dla rodziny i jej powołania.

„Rodzina jako Kościół domowy” to tytuł drugiego rozdziału (s. 19-52). Wskazano w nim na cztery interesujące zagadnienia: 1. Rodzina Kościół domowy w Kościele powszechnym; 2. Posłannictwo prorockie rodziny; 3. Posłannictwo kapłańskie rodziny; 4. Posłannictwo królewskie rodziny. Pierwszy z nich jest fundamentem dla wspomnianego trojkiego posłannictwa, którym jest specyfika posługi w Kościele i dla Kościoła.

Trzeci rozdział koncentruje się wokół tematu: „Rodzina – wspólnota świętości” (s. 53-89). Autor zwrócił uwagę na trzy kwestie: 1. Uświęcenie w małżeństwie i rodzinie; 2. Eucharystia a małżeństwo i rodzina; 3. Modlitwa w rodzinie. To podjęcie jednego z podstawowych zadań rodziny, tak w jej wyrazie wspólnoty miłości jak i otwarcia ku darowi życia. Co więcej, droga ta realizowana jest właśnie wspólnie.

Całość treściową opracowania zamyka podsumowujące „Zakończenie” (s. 91-92).

W końcu zamieszczono jeszcze obszerne streszczenie: „The Family in Dialogue with God” dokonane przez o. Regis N. Barwig z USA (s. 93-100). Faktycznie można w nim zapoznać się w zadowalający sposób z zasadniczym tokiem przeprowadzonych analiz badawczych.

Od strony formalnej podano „Wykaz skrótów” (s. 101-103) i „Bibliografię” (s. 105-126).

Mając na względzie całość zaprezentowanego nauczania papieskiego oraz przeprowadzonych analiz badawczych autor słusznie stwierdza: *Małżeństwo i rodzina chrześcijańska, w swej naturalnej egzystencjalnej istocie oraz naturalnym istnieniu zawsze pozostaną otwarte na Boga. Z drugiej strony Bóg także z miłością spogląda na tę naturalną wspólnotę, widząc w niej szczególną misję i błogosławiąc jej* (s. 91).

Zatem prezentowanie studium przedstawia ważny wycinek refleksji wokół rodziny, a w pewnym sensie i wokół małżeństwa. Zresztą te rzeczywistości w wielu aspektach należy rozpatrywać łącznie. Jest to spojrzenie zasadniczo religijne, i to w opcji chrześcijańskiej, a jeszcze dokładniej Kościoła katolickiego, gdyż ma odniesienie do rzeczywistości sakramentalnej, a więc już realiów Nowego Przymierza w Jezusie Chrystusie. Dzięki temu pełniej i najgłębiej wybrzmiewa prawda małżeństwa i budowanej na jego fundamencie rodziny.

Ważnym elementem zaprezentowanego przez bp. Andrzeja F. Dziubę obrazu jest oparcie go na nauczaniu Ojca świętego Jana Pawła II. Przecież pa-

piez z Polski był niestrudzonym, nie tylko głosicielem ale i świadkiem prawdy o małżeństwie i rodzinie. Zresztą wpisywał się tym wytrwale i nadal wpisuje w wielką tradycję Kościoła. Czynił to mimo krytyki, niezrozumienia czy wręcz negacji i odrzucenia, gdyż był głęboko przekonany o swej słuszności. Trzeba dodać, że nie była to jego subiektywna słuszność, ale owoc objawienia i zarazem pogłębionej refleksji ludzkiej z zakresu antropologii filozoficznej i teologicznej, które spotykają się w człowieku, stworzonym z miłości na Boży obraz i podobieństwo i odkupionym w Chrystusie.

Przywoływany na kartach książki obraz rodziny dość wyraźnie wskazuje na jej szczególny dialog z Bogiem. Jest to owoc faktu, iż Autor konsekwentnie realizuje w swych analizach podjęte w tytule książki zagadnienie. Faktycznie, można stosunkowo łatwo – w nauczaniu Jana Pawła II – potwierdzić zasadność wskazania na ten element relacji rodziny z Bogiem. Oczywiście, wybrzmiewa ta prawda szczególnie pozytywnie w obrazie rodziny pojętej jako Kościół domowy. To przecież wielkie zobowiązanie, ale jednocześnie i obdarowanie tej wspólnoty szczególnymi łaskami i darami.

Szkoda, że w rozdziale trzecim autor nie wyróżnił jeszcze jednego i chyba ważnego elementu koniecznego na drodze świętości, elementu, który faktycznie dotyczy każdego człowieka i każdej wspólnoty. Chodzi tutaj o prawdę pokuty i pojednania, zwłaszcza sakramentalnej, a więc spełnianej już w mocach paschalnego Jezusa obecnego aż do skończenia czasów w Kościele, pielgrzymującej wspólnocie ludu Bożego Nowego Przymierza. Zwraca na to uwagę także stosunkowo wyraźnie adhortacja apostołska Jana Pawła II *Familiaris consortio*. Zatem, choć wskazano na to w różnych miejscach, to wydaje się być bardziej zasadnym specjalny punkt w ramach trzeciego rozdziału. Może wówczas wybrzmiałaby także wyraźniej prawda Bożego miłosierdzia, a w jakimś sensie i ludzkiego.

Warto podkreślić szeroką bazę bibliograficzną książki. Dotyczy to tak źródeł jak i literatury przedmiotu. Dobrze, że obficie sięgnięto do nauczania Vaticanum II oraz ważnych wypowiedzi Stolicy Apostolskiej czy dykasterii watykańskich. Swoistą ciekawostką są także nieliczne wypowiedzi Episkopatu Polski. To bogate zestawienie zapewne może stać się ewentualnym przewodnikiem w osobistych próbach poszerzenia wiedzy w tej problematyce. Ważne, że Autor odwołuje się twórczo do wszystkich podstawowych dokumentów w tym względzie. Także przypisy stały się ciekawym miejscem dopowiedzeń i uzupełnień.

Prezentowane opracowanie może stać się także ciekawym materiałem informacyjnym i pogładowym w pracy duszpasterskiej, zwłaszcza w duszpasterstwie rodzin. Jasność myśli i sformułowań oraz ich syntetyczny charakter ułatwiają lekturę książki. Wydaje się, że duszpasterstwo rodzin potrzebuje związanych

propozycji, które jednocześnie w miarę wyczerpują całość nauczania Kościoła w danej problematyce.

Autora cechuje duża delikatność w pochylaniu się nad małżeństwem i rodziną. Prezentacja zdecydowanie nacechowana jest szacunkiem i nadzieją. Zresztą, to tylko poprawne odczytanie całego nauczania Ojca św. Jana Pawła II. Człowiek odkupiony w Chrystusie, tak indywidualnie jak i w małżeństwie czy rodzinie otoczony jest Bożymi darami, a pytaniem jest tylko na ile z nimi współpracuje. Może ta książka będzie jednym z elementów zachęty do takiej współpracy.

Ks. Władysław Wyszowadzki

Manuel Fernandez Alvarez. *Izabela Katolicka*. Przełożył Jacek Antkowiak, Państwowy Instytut Wydawniczy, Warszawa 2007, ss. 463.

Cywilizacyjne przemiany ludzkości nabierały zawsze szczególnego wyrazu oraz dynamizmu wraz z przemianami kulturowymi, które angażują różnych ludzi i różne społeczności. Można w pewnym sensie, w różnych epokach, jakby dostrzec wiodące centra, tak w sensie geograficznym jak przede wszystkim ideowym. Oczywiście w dzieła te wpisani są konkretni ludzie, konkretni aktorzy i twórcy, bo przecież oni są ostatecznie autorami dzieł nauki i kultury oraz kształtują życie ekonomiczne, społeczne i polityczne.

Nie ulega wątpliwości, że w pewnym okresie w znacznym stopniu takim centrum był Półwysep Iberyjski z Hiszpanią i Portugalią. Natomiast na przełomie średniowiecza i czasów nowożytnych szczególną rolę przypadła hiszpańskim Królom Katolickim, Ferdynandowi i Izabeli. Opracowanie poświęcone tej ostatniej przygotował wybitny hiszpański badacz, znawca jej „curriculum vitae” prof. Manuel Fernandez Alvarez. Był on przez dziesiątki lat profesorem historii nowożytnej na Uniwersytecie w Valladolid, Universidad Complutense w Madrycie oraz ostatnio w Salamance. Autor m.in. *Viajes y viajeros desde el Renacimiento hasta el Romanticismo* (Madrid 1956), *La sociedad española del Renacimiento* (Salamanca 1970), *Juana la Loca* (Madrid 2003 – 18 wyd.).

Prezentowane opracowanie ukazało się w Polsce jako kolejny tom znanej serii „Biografie Sławnych Ludzi”, a otwiera je swoiste motto autora (s. 5). Z kolei zamieszczono „Tytułem krótkiej przedmowy” (s. 7-9).

Zasadniczy korpus książki otwiera „Wstęp. Epoka izabelińska” (s. 11-26). To czas upadku Konstantynopola i jednocześnie pojawienie się zagrożenia tureckiego. Z innej strony to czas coraz śmielszych wypraw morskich Portugalczyków. Z strony kontynentu dochodzi i rozwija się w Hiszpanii nowy impuls kul-